

Chiny po II wojnie światowej

Bibliografia:

- Źródło: *Chiny: Igrzyska Olimpijskie a prawa człowieka*, dostępny w internecie: <https://amnesty.org.pl/chiny-igrzyska-olimpijskie-a-prawa-cz%C5%82owieka/> [dostęp 24.08.2021].
- Źródło: *W laboratorium Mao – fragment*, [w:] Paul Johnson, *Historia świata XX wieku, od rewolucji październikowej do „Solidarności”*, t. 2, Warszawa 2009, s. 301–302.
- Źródło: Andrzej Chwalba, *Historia powszechna 1989–2011*, Warszawa 2011, s. 343.

Chiny po II wojnie światowej

Oś czasu – Chiny po II wojnie światowej

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Wprowadzenie

Polecenie 1

Przypomnij, jak wyglądała gospodarcza i polityczna sytuacja Chin na przełomie XIX i XX wieku. Zapisz w punktach najważniejsze wnioski.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Powstanie Chińskiej Republiki Ludowej

Jednym z ważniejszych wydarzeń okresu powojennego okazał się sukces rewolucji komunistycznej w Chinach. Kraj ten od 1911 roku przeżywał czas wojny domowej. Likwidacja cesarstwa nie doprowadziła do uspokojenia sytuacji, tylko rozpoczęła zbrojny konflikt między republikańsko-narodowym [Kuomintangiem](#) z [Sun Jat-senem](#) czele (później z [Czang Kaj-szekiem](#)) a siłami **Komunistycznej Partii Chin** (KPCh), na której lidera wyrósł [Mao Zedong](#) (Mao Tse-tung). Ze względu na agresję japońską w latach 30. XX wieku oba ugrupowania zawarły pokój i podjęły walkę ze wspólnym wrogiem. Jednak po zakończeniu II wojny światowej na Dalekim Wschodzie konflikt wewnętrzny rozgorzał na nowo. Partyzantka komunistyczna, wykorzystując populistyczne hasła przeprowadzenia rewolucji chłopskiej, zdobywała zwolenników na wsi, ale też wielu dotychczasowych członków Kuomintangu decydowało się na przyłączenie do komunistów.

Zawarcie porozumienia między Mao Zedongiem (z lewej) a Czang Kaj-szekiem

Źródło: a. nn., domena publiczna.

Ćwiczenie 1

Napisz inne przykłady z historii współczesnej będące potwierdzeniem przekonania, że 'wspólny wróg jednoczy'.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

O ostatecznym zwycięstwie KPCh zadecydowało wsparcie Stalina. Mimo że Kuomintang był wspierany przez USA, nie doszło jednak do oficjalnej interwencji amerykańskiej na terytorium Chin, natomiast Związek Socjalistycznych Republik Sowietkich (ZSRS) zaoferował komunistom wszechstronną pomoc, m.in. dowódcy sowieccy służyli wsparciem armii chińskiej.

Kapsuła czasu

Mao sukcesywnie wypierał z terenu Chin Kuomintang i jego zwolenników. Czang Kaj-szek zajął Tajwan i tam przez lata funkcjonował (również jego następcy), tym

razem już przy militarnym wsparciu USA. Po proklamacji ChRL na Tajwan wyemigrowało około 2 mln Chińczyków. Tajwan do 1971 roku reprezentował Chiny w Radzie Bezpieczeństwa ONZ, był również do początku lat 70. XX wieku uznawany przez większość państw za przedstawiciela narodu chińskiego. Chiny najchętniej zintegrowałyby Tajwan z Pekinem, jednak poparcie USA dla rządu na Tajwanie i obawy przed wywołaniem konfliktu światowego blokowały chińską interwencję zbrojną. Do lat 80. XX wieku Tajwan był państwem rządzonym autokratycznie, dopiero na początku lat 90. odbyły się pierwsze wybory parlamentarne i prezydenckie. Gospodarczo Tajwan rozwijał się bardzo dobrze, produkując na światowe rynki np. sprzęt elektroniczny. Dopiero w 2008 roku doszło do próby nawiązania kontaktów politycznych między Chinami i Tajwanem (gospodarcze nawiązano wcześniej). Wizyta przewodniczącego Kuomintangu w Pekinie miała charakter wyjątkowo symboliczny. Gość otrzymał (jako dar chiński dla tajpejskiego zoo) dwie pandy – symbol dwóch spokrewnionych ze sobą państw.

Chińska Republika Ludowa

Po zdobyciu całych Chin kontynentalnych przywódca Komunistycznej Partii Chin proklamował 1 października 1949 roku utworzenie **Chińskiej Republiki Ludowej**.

Ćwiczenie 2

Poszukaj informacji na temat powierzchni Chin i liczby ludności. Policz, jaka jest gęstość zaludnienia. Porównaj te dane z wielkością terytorium, liczbą ludności i gęstością zaludnienia Polski.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 3

Zastanów się i napisz, dlaczego rząd chiński wprowadził w latach 70. XX wieku kontrolę urodzeń (prawo do posiadania jednego dziecka w mieście i dwojga na wsi).

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Godło Chin

Źródło: Zgromadzenia Ustawodawczego z Makau Specjalnego Regionu Administracyjnego, domena publiczna.

Polecenie 2

Napisz, co symbolizują poszczególne elementy godła chińskiego?

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 4.1

Wskaż, co symbolizuje czerwony kolor godła Chin.

- ☐ miłość i emocje
- ☐ rewolucję, szczęście i pomyślność
- ☐ walkę i odwagę

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 4.2

Wskaż, czego symbolem są kłosy zboża na godle Chin.

☐ dużej liczby ludności.

☐ pomyślności

☐ chłopstwa (rolników)

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 4.3

Wskaż, kogo symbolizuje koło zębate na godle Chin.

☐ komunistów

☐ robotników

☐ mieszczan

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 4.4

Zaznacz, czego symbolem jest budowla Brama Niebiańskiego Spokoju.

☐ pozaziemskiej szczęśliwości

☐ chińskiej państwowości

☐ Komunistycznej Partii Chin

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 4.5

Zaznacz, co oznacza największa gwiazda.

☐ ZSRS

☐ KPCh

☐ Cesarza

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 4.6

Zaznacz, co symbolizują pozostałe gwiazdy.

☐ organa władzy

☐ klasy społeczne

☐ chińskie partie polityczne

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Mao w chwili proklamowania nowego państwa powiedział: „Chińczycy zawsze byli wielkim, odważnym i pracowitym narodem, znaleźli się oni w tyle tylko w czasach nowożytnych. A wynikało to wyłącznie z ucisku i wyzysku obcego imperializmu i krajowych rządów reakcyjnych. Nasz naród nie będzie dłużej narodem znieważanym i upokarzany. Rozprostowaliśmy się”

Źródło: a. nn., domena publiczna.

Ćwiczenie 5

Napisz, które zdania z wyżej przytoczonej wypowiedzi Mao odwołują się do faktów, a które mają charakter opinii.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Polityka ChRL

Jednym z pierwszych kroków w dziedzinie polityki zagranicznej Chińskiej Republiki Ludowej było nawiązanie kontaktów z europejskimi 'demokracjami ludowymi', a przede wszystkim podpisanie w 1950 roku układu o przyjaźni i pomocy wzajemnej z ZSRS. Stalin – mimo udzielenia wsparcia chińskim komunistom – obawiał się, że Chiny pójdą zbyt samodzielną drogą rozwoju oraz czy nie przejmą protektoratu nad lewicowymi ruchami w Azji. Początkowo obserwował więc uważnie rozwój sytuacji w tym państwie, ale na arenie międzynarodowej ZSRS wspierał ChRL, próbując nakłonić ONZ do zastąpienia rządu tajwańskiego władzami Chińskiej Republiki Ludowej. **Stalin wysłał także do Chin swoich specjalistów cywilnych i wojskowych oraz udzielił kredytów nowemu państwu.** Natomiast na uczelniach sowieckich kształcili się inżynierowie chińscy.

Mao i Stalin

Źródło: a. nn., domena publiczna.

Ćwiczenie 6

Wyjaśnij, dlaczego poparcie sowieckie było potrzebne Chinom, zwłaszcza w pierwszych latach funkcjonowania ChRL.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Współpraca ZSRS i ChRL utrzymywała się aż do początku lat 60. Wówczas doszło do kryzysu w stosunkach sowiecko-chińskich. Powodem konfliktu była niechęć Chin do podporządkowania się ZSRS, a także agresywna polityka azjatyckiego państwa, m.in. opanowanie Tybetu, konflikty z Kambodżą, Laosem, Tajlandią i Wietnamem. Rząd chiński nie w każdej dziedzinie życia zastosował **wzorzec sowiecki**. Wprawdzie szybko przeprowadzono [nacjonalizację przemysłu](#), wprowadzono [centralne planowanie](#) i [industrializację](#), ale nie podjęto działań mających na celu **kolektywizację** rolnictwa: ziemię rozdzielono między wspólnoty wiejskie, proporcjonalnie do ich wielkości. Mao w pierwszych latach sprawowania władzy próbował pozbyć się zarówno wrogów, jak i warstw uprzywilejowanych. Przeprowadził **czystki w aparacie państwowym** oraz wśród prywatnych przedsiębiorców i inteligencji. Zginęło około

miliona Chińczyków, a dwa razy tyle znalazło się w obozach, gdzie poddawano ich 'reedukacji', zmuszając do niewolniczej pracy. Wprowadzono zmiany w prawie rodzinnym: dopuszczono rozwody oraz aborcję. Komuniści chińscy uznali równość kobiet wobec prawa.

Polityka 'stu kwiatów'

W 1957 roku nastąpiło 'rozluźnienie systemu' i złagodzenie polityki represji. Mao rozpoczął realizację polityki 'stu kwiatów', której przyświecało hasło: 'Niech rozkwitnie sto kwiatów, setki szkół myślenia'. Władze zwróciły się do społeczeństwa z prośbą o uczestniczenie w dyskusji i konstruktywnej krytyce ustroju, partii, kwestii wewnętrznych, funkcjonowania państwa. Rozbudziło to rzeczywiście falę krytyki komunizmu w wydaniu chińskim. Intelktualiści, dziennikarze, ludzie pióra pozwalali sobie na szczere wypowiedzi. W efekcie rząd szybko wycofał się z eksperymentu, a krytykujących spotkały represje. Efektem były wyroki śmierci lub kary więzienia odbywane w obozach 'uzdrawiania myśli'.

'Wielki skok'

Pod koniec lat 50. XX wieku Mao zapoczątkował politykę uprzemysłowienia kraju, która miała doprowadzić do tego, że Chiny rozwiną się gospodarczo lepiej niż państwa Zachodu. Ideą wspomnianej polityki było nałożenie na każdego mieszkańca Chin **'zadania produkcyjnego', które miało być wykonane dodatkowo** – poza zawodowymi obowiązkami, np. każdy Chińczyk miał wytapiać stal w prymitywnych, przydomowych piecach. Społeczeństwo miało także zacząć myśleć, a efektem pracy intelektu miały być nowe technologie. Niestety, ograniczono jednocześnie wydatki w takich obszarach życia, jak edukacja, zdrowie, konsumpcja. **Wielki skok nie przyniósł efektów oczekiwanych przez władze**, doprowadził do jeszcze większego zubożenia społeczeństwa. Dodatkowo powodzie i klęski nieurodzaju, które nastąpiły, pogłębiły zapaść. Nie bez znaczenia było także wycofanie w tym samym czasie sowieckiej pomocy technicznej dla Chin. W konsekwencji powrócono do sprawdzonej 'gospodarki planowej'.

Rewolucja kulturalna

Kolejnym pomysłem umacniania komunizmu w kraju była [rewolucja kulturalna](#). Inicjatorem przedsięwzięcia był marszałek [Lin Biao](#). W dniu 3 września 1965 roku wezwano społeczeństwo chińskie do 'powrotu do korzeni rewolucji'. Wykładnią właściwej ideologii stała się „[czerwona książeczka](#)”, czyli 'myśli przewodniczącego Mao'. Przedsięwzięcie było skierowane jednak przeciwko oponentom Mao w partii. Jedną z pierwszych ofiar stał się rywal Mao, [Liu Shaoqi](#) (Liu Szao-tsi). Kolejnymi – wszyscy zwolennicy 'liberalizmu': urzędnicy, intelektualiści. Wykonawcami 'polityki kulturalnej' zostali młodzi ludzie, przede wszystkim studenci, tzw. [hunwejbini](#), którzy atakowali 'zdrajców rewolucji', zmuszali ich do marszów i publicznego kajania się. Hunwejbini prześladowali reakcjonistów, niszczyli ich własność prywatną, a niekiedy nawet zabijali. Czasami jednak ofiarą nienawiści stawał się majątek narodowy i narodowe zabytki. Zamieszki związane z rewolucją kulturalną pochłonęły około miliona osób. Dochodziło również do walk między poszczególnymi grupami. W 1969 roku, kiedy Mao uznał, że sytuacja wymyka mu się spod kontroli, spacyfikował ruch, używając przeciwko hunwejbinom wojska.

Efektem rewolucji kulturalnej był **wzrost kultu Mao**, który przybrał nie mniejsze rozmiary niż kult jednostki w ZSRS.

Chiny po Mao

Portret Mao Zedonga na bramie Tian'anmen

Źródło: Poco a poco, licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 3

Przyjrzyj się uważnie powyższemu zdjęciu. W jaki sposób został na nim przedstawiony Mao? Jakich środków wyrazu użyto? Które z nich świadczą o kulcie jednostki w Chinach?

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Po rewolucji kulturalnej przez kilka lat Mao rządził samodzielnie, opierając się jedynie na najbliższych współpracownikach, tzw. [bandzie czworga](#). Kontrolę nad mediami i całym obszarem kultury sprawowała żona Mao, [Jiang Qing](#) [czyt.: dziang czin]. W okresie tym możemy mówić o stagnacji gospodarczej, a nawet regresie. Miejscem sporów i walki hunwejbínów były miasta. Spowodowało to spadek produkcji, robotnicy bardziej koncentrowali się na walce politycznej niż pracy.

W 1976 roku Mao Zedong zmarł. Władzę w Chinach przejął premier rządu Hua Guofeng wraz z grupą swoich zwolenników. W porozumieniu z Deng Xiaopingiem, kazał aresztować czworo przywódców frakcji radykalnej („banda czworga”). Od 1978 roku przywódca Chin był [Deng Xiaoping](#) [czyt.: teng siaoping].

Mauzoleum Mao

Źródło: Diego Delso, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 7

Wskaż nazwę miasta, w którym znajduje się obiekt podobny do tego na powyższym zdjęciu.

☐ Belgrad

☐ Warszawa

☐ Moskwa

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Deng Xiaoping podjął działania zmierzające do pobudzenia wzrostu gospodarczego Chin. Rozpoczęła się realizacja programu nazwanego '**cztery modernizacje**'. Zamierzano przeprowadzić reformy w dziedzinach: przemysłu, rolnictwa, nauki

i obrony. W tym celu Chiny nawiązały kontakty z USA oraz wprowadziły w gospodarce elementy wolnego rynku. Pojawił się **handel prywatny**, zezwolono na zakładanie małych prywatnych przedsiębiorstw. Państwo zaczęło zarabiać na obrotach w handlu międzynarodowym. Wydano pozwolenie na inwestycje zagraniczne. Z kolei chłopci mogli sprzedawać nadwyżki płodów rolnych, co spowodowało wyraźną poprawę sytuacji na wsi.

Nie przełożyło się to jednak na zmiany w życiu politycznym. Społeczeństwo zaczęło domagać się większych swobód. Również część działaczy partyjnych opowiadała się za większą liberalizacją życia politycznego. Działania zmierzające w tym kierunku podjęła przede wszystkim młodzież studencka. Zapoczątkowane przez nią przedsięwzięcia zostały nazwane 'pekińską wiosną'. Na zainicjowanie ruchu wpływ miały [reformy Michaiła Gorbaczowa](#) w ZSRS. Kiedy więc w maju 1989 roku przyjechał on z oficjalną wizytą do Chin, został wyjątkowo ciepło przyjęty. Po jego wyjeździe uaktywnili się zarówno studenci, jak i robotnicy – domagając się demokratyzacji i liberalizacji systemu. W demonstracjach wzięło udział prawie milion robotników. Część studentów prowadziła strajk głodowy. Pekin, ale także i inne miasta chińskie obwieszone były kolorowymi gazetkami, transparentami. Oddolnie powstawały niezależne organizacje, założony został także Autonomiczny Związek Zawodowy. Za zmianami w życiu politycznym opowiadali się chińscy intelektualiści (m.in. przyszły noblista [Liu Xiaobo](#)).

Plac Niebiańskiego Spokoju

Większość członków Biura Politycznego KC KPCh uznała jednak, że ruch należy zdławić, ponieważ przybrał niebezpieczne rozmiary. 19 maja 1989 roku do gmachu parlamentu zaproszono delegację chińskich studentów i nakazano im przerwanie strajku i manifestacji. Studenci nie wyrazili jednak zgody. 30 maja ustawili na placu Niebiańskiego Spokoju (Tian'anmen), który stanowił centralne miejsce manifestacji, kopię Statuy Wolności. 2 czerwca na polecenie rządzących rozpoczęła się interwencja wojska, a 3 czerwca pozwolono na użycie ostrej amunicji. **Do masakry doszło** Czołgi

wręcz rozjechały protestujących. Zginęło około tysiąca osób (oficjalne dane podają liczbę 470), 10 tys. zostało rannych.

” Andrzej Chwalba

Historia powszechna 1989-2011

7 czerwca telewizja oznajmiła, że na placu musiano przywrócić porządek, bo 'zamieszki przekształciły się w kontrrewolucyjną rebelię'. Z kolei radio pekińskie oznajmiło, że uprzątnowszy 'śmieci' plac 'zwrócono ludowi'.

(...) Zwycięski Deng podkreślał, że na Zachodzie modne są prawa człowieka, a w Chinach – z racji tradycji – 'obowiązki jednostki'. Tak skończył się największy w epoce nowoczesny ruch demokratyczny i wolnościowy w Chinach.

Źródło: Andrzej Chwalba, *Historia powszechna 1989-2011*, Warszawa 2011, s. 343.

Ćwiczenie 8

Wskaż sformułowania, które charakteryzują tragedię na placu Niebiańskiego Spokoju.

☐

łamanie praw człowieka

☐

interwencja obcych sił stłumiła idee wolnościowe

☐

brak szacunku dla życia ludzkiego

☐

brak wolności politycznych

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Po masakrze na placu Tian'anmen nie nastąpiły żadne zmiany w życiu politycznym – główną siłą polityczną wciąż jest KPCh i jej przywódcy. Zlikwidowano wprowadzić zewnętrzne formy komunizmu (zniknęły np. transparenty i plakaty propagandowe), ale

nic ponadto. Chińscy komuniści mają kierować się zasadą: 'Demokracja dla ludu, a dyktatura dla wrogów ludu'.

Kapsuła czasu

Osoby, które występują przeciwko systemowi, są prześladowane. Więźniów politycznych jest, wg szacunków Amnesty International [czyt.: amnesty internaszional], kilka tysięcy. Społeczeństwo chińskie nadal poddawane jest indoktrynacji, co ułatwia państwowy monopol informacyjny, który jednak został zachwiany w ostatnich czasach przez internet. Zmieniły się wpajane Chińczykom cele działań: kiedyś pracowało się dla dobra komunistycznego państwa, obecnie na rzecz modernizacji i dobrobytu państwa oraz budowy kraju otwartego na świat, dlatego rząd chiński pozwala się bogacić społeczeństwu. Nastąpiło odejście od pełnej kontroli gospodarki.

” Andrzej Chwalba

Historia powszechna 1989-2011

Odwołanie się do tradycji oraz ludzkiej potrzeby bogacenia się spowodowało, że mimo autokratyzmu i dyktatorskich rządów partii komunistycznej Pekinowi powiódł się zamysł uruchomienia energii społecznej i skierowania jej ku wielkim zadaniom. Oznaczało to też konieczność odejścia od starego i wprowadzenia nowego, prorozwojowego prawa.

Źródło: Andrzej Chwalba, Historia powszechna 1989-2011, Warszawa 2011, s. 343.

Społeczeństwo chińskie zaczęło się bogacić. Pojawiła się klasa średnia. W 2009 roku 60 mln Chińczyków wykazywało dochody przekraczające 20 tys. dolarów miesięcznie. Podobno łatwo ich poznać, ponieważ wzorując się na konsumpcyjnym stylu zachodnim, przyjmują nawet amerykańskie imiona.

Zmiany nie dotarły jednak na chińską wieś. **Ziemia nie została sprywatyzowana.** W 2009 roku blisko 670 mln Chińczyków nie miało dostępu do bieżącej wody i elektryczności i żyło w gospodarstwach, w których przychód wynosił 3 dolary dziennie.

Ćwiczenie 9

Wyjaśnij, dlaczego władzom chińskim udało się zmobilizować społeczeństwo do pracy na rzecz państwa mimo funkcjonowania represyjnego systemu. Czy rzeczywiście dominujący jest tutaj czynnik materialny?

Możesz skorzystać z innych źródeł informacji.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

W efekcie 'nowoczesnej polityki państwowej' Chiny stały się **fabryką świata** – co drugi produkt kupowany w Europie czy Ameryce zawiera informację 'Made in China' [czyt.: mejd in czajna]. Dla porównania: w 1990 roku miesięczne wynagrodzenie w przemyśle w Chinach wynosiło 35 dolarów, a np. w Hongkongu – 590, na Tajwanie – 700, w Malezji – 275. Wiele korporacji międzynarodowych wybudowało na terenie Chin swoje zakłady produkcyjne. Dane szacunkowe mówią o napływie do Chin ogromnego kapitału (w postaci pośrednich i bezpośrednich inwestycji): do 1997 roku – 316 mld dolarów, a do 2008 ponad 700 mld dolarów. Początkowo inwestowali Chińczycy mieszkający poza ChRL, ale od końca lat 90. inwestują koncerny europejskie i światowe.

” Andrzej Chwalba

Historia powszechna 1989-2011

[Koncerny] zobaczyły w Chinach [...] fabrykę świata, w której robotnicy pracują jak w transie, a i tak na wszelki wypadek między nimi przechadzają się kontrolerzy z czerwonymi opaskami, dyscyplinujący mniej przykładających się do pracy. Dzięki temu możliwe było obniżenie kosztów pracy, w czym Chińczycy byli mistrzami świata. Mimo niskich pensji i trudnych warunków pracy z rekrutacją kolejnych tysięcy robotników do fabryk nie było

problemu. Wieś chińska jest przeludniona i biedna, dlatego nawet ciężka praca w mieście i tak wygląda atrakcyjniej niż na wsi. W ostatnim dwudziestoleciu ponad 180 mln Chińczyków przeniosło się ze wsi do miasta. Niektórzy mogli dostać pracę wyłącznie dzięki płatnej protekcji i znajomościom. Część produktów była wytwarzana w zakładach, które miały charakter skoszarowanych jednostek produkcyjnych, część trudna do precyzyjnego ustalenia – w więzieniach i obozach pracy, a zarządzali nimi w sposób wojskowy dyktatorzy. Interes zespołu jest ważniejszy niż interes jednostki. Kierujący powinien mieć odwagę działać po dyktatorsku dla dobra powszechnego – uważał jeden z dyrektorów fabryki. Na skutek tego wyroby chińskie są tanie i bardzo tanie.

Źródło: Andrzej Chwalba, *Historia powszechna 1989–2011*, Warszawa 2011, s. 343.

Ćwiczenie 10

Napisz, jakie zagrożenie dla funkcjonowania praw człowieka widzisz w stwierdzeniu: 'Interes zespołu jest ważniejszy niż interes jednostki. Kierujący powinien mieć odwagę działać po dyktatorsku dla dobra powszechnego'.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 11

Jak sądzisz, czy dobrem powszechnym można tłumaczyć ograniczanie praw jednostki? Czy zagraniczne koncerny, przenosząc swoją produkcję do Chin, nie dają tym samym przyzwolenia 'antyobywatelskiej' polityce rządu chińskiego? Uzasadnij swoją opinię.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Problem Chin – Tybet

Dla zainteresowanych

Pekin tłumił wszelkie ruchy separatystyczne i autonomiczne w różnych częściach kraju. Problemowym obszarem był dla Chin Tybet. W latach 1912–1950 Tybet cieszył się niezależnością, choć formalnie na arenie międzynarodowej jego niezawisłość nie była uznawana. W 1950 roku wojska chińskie wkroczyły do Tybetu i na mocy porozumienia z 1951 roku Tybet uznał zwierzchność chińską. Jednak już w 1959 roku doszło w Tybecie do antychińskiego powstania. XIV **Dalajlama** (duchowy i polityczny przywódca narodu tybetańskiego) uciekł do Indii, ale nieprzerwanie przypomina światu o krzywdzie, jaką była utrata niezawisłości przez Tybet. Często dochodzi do manifestacji przeciwko chińskiemu panowaniu. Mimo że są one krwawo tłumione, nadal nie udaje się Pekinowi zniszczyć wolnościowych aspiracji Tybetańczyków. Przy okazji organizacji letnich igrzysk w Pekinie Tybetańczycy chcieli zwrócić uwagę świata na swój region, przeprowadzając liczne akcje protestacyjne. Również po ich zakończeniu nie ustały protesty Tybetańczyków. Inaczej przedstawiała się sprawa Hongkongu. Zgodnie z porozumieniem zawartym pod koniec XIX wieku był oddany w dzierżawę Wielkiej Brytanii na 99 lat. W 1997 roku powrócił do Chin, ale wyjątkowo zachowano tam istniejący do tej pory system własnościowy i prawny. Miasto uzyskało też autonomiczny status. Trudno się jednak Chinom dziwić. Hongkong to ich okno na świat, pozwolono więc, aby w jego 'szybach' odbijało się znacznie więcej światła.

Jednak stopniowo władze komunistyczne Chin zaczęły mocniej ingerować w politykę autonomii i naruszać swobody obywatelskie mieszkańców Hongkongu, co wywołało masowe demonstracje w latach 2019-2020.

Podobnie było w oddanym przez Portugalczyków Makau. Stało się to w 1999 roku po 442 latach zależności.

W 2008 roku odbyły się w Pekinie Letnie Igrzyska Olimpijskie. Decyzja MKOL o przyznaniu organizacji Igrzysk Chinom wzbudziła szereg kontrowersji.

” Chiny: Igrzyska Olimpijskie a prawa człowieka

-Amnesty International z radością wita fakt, iż Chiny będą się znajdować przez te cztery lata do roku 2008 w centrum uwagi, - powiedziała organizacja. -Poważne nadużycia podstawowych praw człowieka są w Chinach na porządku dziennym. Uwaga ta musi być spożytkowana do ukrócenia tych nadużyć oraz do zapewnienia - zachowania godności ludzkiej- zgodnie ze Statutem Olimpijskim.

- Po przyznaniu w 2001 roku Pekinowi prawa do organizacji Igrzysk Olimpijskich, władze chińskie i olimpijskie wyraziły nadzieję, iż w wyniku zorganizowania tam Igrzysk zwiększy się poszanowanie praw człowieka. [...]

Po przyznaniu w 2001 roku Pekinowi prawa do organizacji Igrzysk Olimpijskich nastąpiła ledwie wyczuwalna poprawa w kwestii praw człowieka. Zbliżające się przybycie ognia olimpijskiego praktycznie nie miało na nie wpływu. Co więcej, przymusowe przesiedlenia całych społeczności (bez żadnego lub za niewielkim odszkodowaniem) w celu przygotowania miejsca na obiekty olimpijskie są przykładem faktycznego pogorszenia poszanowania praw człowieka z powodu przygotowań olimpijskich.

Wśród projektów budowlanych, na które władze Pekinu ogłosiły przetarg pod hasłem -Nowy Pekin, Nowa Olimpiada – Szansa dla Chin i dla świata- znajduje się komora egzekucyjna, w której skazani na śmierć przez Najwyższy Sąd Cywilny Pekinu będą dostawali śmiertelne zastrzyki.

-Amnesty International wierzy, iż komora egzekucyjna jest jawnym przeciwieństwem ‘zachowywania godności ludzkiej’, której Pekin, jako gospodarz Igrzysk Olimpijskich, zgodził się przestrzegać.

-Organizacja Igrzysk przynosi Chinom ogromne korzyści międzynarodowe. Rząd chiński jest zobowiązany utrzymać -szacunek dla podstawowych i uniwersalnych norm etycznych - oraz znacznie poprawić sytuację praw człowieka w Chinach.

Źródło: *Chiny: Igrzyska Olimpijskie a prawa człowieka*, dostępny w internecie: <https://amnesty.org.pl/chiny-igrzyska-olimpijskie-a-prawa-cz%C5%82owieka/> [dostęp 24.08.2021].

Ćwiczenie 12

Zaznacz, z czego wynikały kontrowersje związane z decyzją o przyznaniu organizacji igrzysk Pekinowi.

Inne kraje rywalizujące o organizację igrzysk uznały, że Chiny nie będą miały możliwości finansowych, aby je przygotować.

Dla większości reprezentacji przyjazd do Chin stanowił ogromny problem.

Igrzyska są traktowane jako symbol pokoju, zgody, uczciwej rywalizacji, a przyznano ich organizację krajowi łamiącemu prawa człowieka.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Zamiast podsumowania

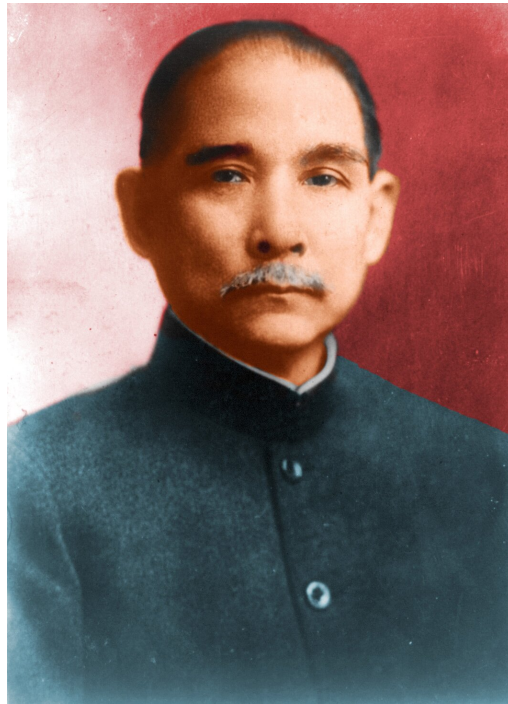
” W laboratorium Mao - fragment

Ci, którzy odwiedzili Chiny, wracali stamtąd pełni podziwu dla maoistowskiej odmiany komunizmu. Jeden z owych admiratorów Mao napisał, że 'Chiny są swoistą łagodną monarchią rządzoną przez cesarza – kapłana cieszącego się absolutnym oddaniem swych poddanych. Inny przewidywał, że 'naród chiński ucieleśnia nową cywilizację światową'. Simone de Beauvoir [czyt.: simon de buwła] wyznawała, że 'życie w dzisiejszych Chinach jest wyjątkowo przyjemne'. Jeszcze inny naoczny świadek stwierdził, iż w tym kraju 'życie ludzkie otacza się równie troskliwą opieką jak w Nowej Zelandii'. David Rockefeller wychwalał 'poczucie harmonii narodowej', dowodząc, iż rewolucji kierowanej przez Mao udało się nie tylko wytworzyć skuteczniejszy i bardziej zaangażowany system zarządzania, lecz także 'ukształtować wysokie morale i poczucie wspólnego celu'.

Źródło: *W laboratorium Mao – fragment*, [w:] Paul Johnson, *Historia świata XX wieku, od rewolucji październikowej do „Solidarności”*, t. 2, Warszawa 2009, s. 301–302.

Ćwiczenie 13

Jak sądzisz, co pomagało w zafałszowaniu wizerunku prawdziwych Chin? Napisz swoją odpowiedź.

Sun Jat-sen

Źródło: Militaryace, domena publiczna.

Mao Zedong

Źródło: a. nn., domena publiczna.

Polecenie 4

Przyjrzyj się portretom dwóch ważnych postaci w historii Chin. Jaki wniosek można wysunąć co do sposobu przedstawienia Sun Jat-sena i Mao w okresie walki o władzę?

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 14

Wybierz z tekstu lekcji najważniejsze Twoim zdaniem daty, wpisz je w schemat linii chronologicznej i dodaj do nich swój komentarz uzasadniający wybór. Możesz zilustrować oś czasu zdjęciami.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Co potrafię?

Potrafię wyjaśnić pojęcie 'rewolucja kulturalna'.

Potrafię wskazać, kim był Mao Zedong.

Co wiem?

Wiem, kiedy proklamowano ChRL.

Wiem, na czym polegał Wielki Skok.

Co rozumiem?

Rozumiem znaczenie praw człowieka.